

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради університету
«30» серпня 2021 року,
протокол № 1.

Ректор, голова вченої ради
університету, доктор юридичних наук,
професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

«30» серпня 2021 року

м.п.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«МІЖКУЛЬТУРНІ КОМУНІКАЦІЇ В ТУРИЗМІ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 242 Туризм
галузі знань 24 Сфера обслуговування

м. Хмельницький
2021

РОЗРОБНИК:

Завідувач кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання,
доктор філософських наук, професор
«27» серпня 2021 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії,
соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
«27» серпня 2021 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри,
доктор філософських наук, професор
«27» серпня 2021 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка
«27» серпня 2021 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
«28» серпня 2021 року, протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка
«28» серпня 2021 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

		Стор.
1.	Опис навчальної дисципліни	3
2.	Заплановані результати навчання	4
3.	Програма навчальної дисципліни	7
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	8
	4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	8
	4.2. Аудиторні заняття	8
	4.3. Самостійна робота студентів	9
5.	Методи навчання та контролю	10
6.	Схема нарахування балів	10
7.	Рекомендовані джерела	11
	7.1. Основні джерела	11
	7.2. Допоміжні джерела	11
8.	Інтернет-джерела	11

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	– 24 Сфера обслуговування
2.	Код і назва спеціальності	– 242 Туризм
3.	Назва спеціалізації	– Немає
4.	Назва дисципліни	– Міжкультурні комунікації в туризмі
5.	Тип дисципліни	– Вибіркова
6.	Код дисципліни	– ППВ 1.3.
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	– бакалавр
9.	Курс / рік навчання	– перший
10.	Семестр	– другий
11.	Обсяг вивчення дисципліни:	
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3/90
	2) денна форма навчання:	
	аудиторні заняття (годин)	– 34
	% від загального обсягу	– 46
	лекційні заняття (годин)	– 16
	% від обсягу аудиторних годин	– 48
	семінарські заняття (годин)	– 18
	% від обсягу аудиторних годин	– 52
	самостійна робота (годин)	– 56
	% від загального обсягу тижневих годин:	– 54
	аудиторних занять	– 2,0
	самостійної роботи	– 3,3
	3) заочна форма навчання:	
	аудиторні заняття (годин)	–
	% від загального обсягу	–

лекційні заняття (годин)	–
% від обсягу аудиторних годин	–
семінарські заняття (годин)	–
% від обсягу аудиторних годин	–
самостійна робота (годин)	–
% від загального обсягу тижневих годин:	–
аудиторних занять	–
самостійної роботи	–
12. Форма семестрового контролю	– екзамен
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– ЗПО 2 «Іноземна мова», ЗПО 3 «Друга іноземна мова», ЗПО 6 «Історія туризму».
2) супутні дисципліни	– ЗПО 8 «Психологія», ППВ 1.1 «Соціологія», ППВ 1.2 «Соціологія туризму».
3) наступні дисципліни	– ППО 4.2 «Організація туристичних подорожей», ППО 4.3 «Організація екскурсійної діяльності», ППО 4.4 «Туроперейтинг», ППО 5.2 «Туристичне країнознавство», ППО 12.2 «Комунікативний менеджмент», ППВ 3.3 «Культурологія», ППВ 7.2 «Туристичний брендинг», ППВ 7.3 «Туристичне іміджмейкерство».
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

<p>Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни</p>	<p>К 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>К 07. Здатність працювати в міжнародному контексті.</p> <p>К 08. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.</p> <p>К 12. Навички міжособистісної взаємодії.</p> <p>К 14. Здатність працювати в команді та автономно.</p> <p>К 28. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.</p>
---	--

Результати навчання	<p>ПР 02. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.</p> <p>ПР 12. Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.</p> <p>ПР 13. Встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей.</p> <p>ПР 14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.</p>
----------------------------	--

Після завершення вивчення дисципліни	
здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	знати і розуміти предмет, базові категорії та поняття навчальної дисципліни « іж культурни комунікації в туризмі»; визначити змістовні відмінності іж культурних комунікації від інших форм комунікативного процесу;
1.2)	знати теоретичні основи, значення та роль іж культурних комунікацій в туризмі; розуміти іж культурних характер сучасного світу; описувати історію розвитку та особливості знання з іж культурних комунікацій в туризмі;
1.3)	демонструвати знання з методології, методики та техніки іж культурних комунікацій в туризмі; мати навички вирішення прикладних завдань у сфері комунікацій в туризмі;
1.4)	виокремлювати сучасні підходи до інтерпретації культури у сфері іж культурних комунікації; вказувати шляхи засвоєння особистістю інших культур;
1.5)	вміти виявляти специфіку «чужорідної» культури, розуміти процес акультурації та причини появи «культурного шоку».
2. Розуміння	
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	пояснювати різницю між сформованими на побутовому ґрунті уявленнями, категоріями та поняттями у сфері іж культурних комунікацій;
2.2)	з'ясовувати закономірності розвитку комунікативної складової суспільства і сфери туризму;
2.3)	інтерпретувати докорінні зміни, що відбуваються у сучасних комунікаційних системах, а також зміни у практичному ставленні туристів до себе та до суспільства;
2.4)	обговорювати роль та значення застосування знань з іж культурних комунікацій у процесі здійснення соціальних перетворень, зокрема, діяльності у сфері туризму;
2.5)	класифікувати вимоги до рівня комунікативної компетенції осіб, які займаються практичною діяльністю у сфері туризму;
2.6)	пояснювати сутність комунікативних проблем у сфері туризму та дискутувати і надавати практичні рекомендації з приводу можливих шляхів їх подолання;
2.7)	обґрунтовувати вплив комунікативної компетентності особистості на її здатність до прийняття осмислених рішень у сфері туристичної діяльності та особистому житті;
2.8)	розумітись на основах прикладних досліджень у сфері комунікації.

3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач))</i>
3.1) вміти демонструвати здатність ефективної комунікації, долаючи комунікативні бар'єри; навчитися використовувати різні засоби та прийоми комунікаційних стратегій;
3.2) вміти логічно, послідовно та аргументовано усно і письмово висловлювати міркування щодо основних аспектів міжкультурної комунікації в контексті сучасного глобалізаційного простору.
3.3) застосовувати знання з міжкультурних комунікацій в туризмі для підвищення власної професійної комунікативної компетентності, навичок критичного мислення, подолання соціальних стереотипів в туристичній діяльності;
3.4) застосовувати знання з міжкультурних комунікацій задля подолання правового нігілізму та корупції в у сфері туризму;
3.5) набути елементарних вмінь та навиків з планування та проведення соціологічних досліджень у сфері міжкультурних комунікацій в туризмі.
4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) аналізувати тенденції розвитку сучасної міжкультурної комунікації, виокремлювати комунікативні принципи та знання, які необхідні для діяльності в галузі туризму;
4.2) аналізувати міжкультурні комунікативні явища за допомогою різноманітних теоретичних моделей соціальної взаємодії, соціальної структури, соціальних змін;
4.3) порівнювати основні комунікативні моделі сучасного суспільства та їх історичні типи (європейська, азіатська);
4.4) розрізняти види комунікативних змін в соціумі та сфері туризму;
4.5) виокремлювати функції міжкультурних комунікацій в діяльності соціальних інститутів, зокрема туризму.
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) розглянути основні відмінності культур та проаналізувати сучасні зміни культури в епоху глобалізації; показати значення культурних змін для взаємодії культур; довести необхідність виховання толерантної особистості;
5.2) показати нові типи, види, форми та моделі комунікації; навчити схоплювати особливості міжособистісної комунікації в культурах Заходу та Сходу;
5.3) вільно володіти категоріальним базисом науки про міжкультурні комунікації для взаємодії комунікативних теорій з іншими галузями соціо-гуманітарного знання;
5.3) розуміти головні засади прикладних соціологічних досліджень в галузі міжкультурної комунікації у сфері туризму;
5.4) обґрунтовувати необхідність міжкультурних комунікативних знань для фахівців з спеціальностей у сфері туристичної галузі;
5.5) пропонувати шляхи оптимізації процесу підвищення власної комунікативної соціалізації, планування кар'єри, головних засад особистого життя; розвивати здатність ефективно вирішувати міжкультурні комунікативні проблеми комплексно;
5.6) узагальнювати соціально важливу інформацію з проблем міжкультурної комунікації в туризмі на основі використання різноманітних джерел такої інформації.

6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>	
6.1)	оцінювати значення знань тем з курсу «Міжкультурні комунікації в туризмі» для формування високого рівня культури працівника сфери туризму;
6.2)	аргументувати необхідність застосування комунікативних теорій та прикладних досліджень в галузі для подолання наявних проблем у туристичній сфері з метою реформування системи туристичної діяльності в Україні;
6.3)	пояснювати сутність основних категорій та законів міжкультурної комунікації;
6.4)	пояснювати відмінності між різними напрямками та течіями в міжкультурних комунікаціях, оцінювати їхній вплив на сучасну практику міжкультурної комунікації в туризмі;
6.5)	вибирати серед різноманіття комунікативних теорій окремі положення, важливі для формування власної громадянської позиції, особистісного та професійного самовдосконалення та самовираження з метою підвищення ефективності власної діяльності у сфері організації туристичної діяльності в Україні і світі.
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатомірності та альтернативності сучасної культури)</i>	
7.1)	виокремити сучасні підходи до інтерпретації культури в міжкультурній комунікації; показати шляхи засвоєння особистістю культури, вміти виявляти специфіку «чужорідної» культури, розуміти процес акультурації та причини появи «культурного шоку»;
7.2)	навчитися розуміти крос-культурні відносини в системі бізнес діяльності Арабських, Азіатських, Європейських країн; вміти застосовувати різні види та моделі комунікативної поведінки у різних ситуаціях - від професійних до світських; використовувати доцільні комунікативні стратегії в мовленнєвому спілкуванні;
7.3)	демонструвати навички пошукової роботи, здатність самостійно планувати та проводити прикладні соціологічні дослідження у сфері міжкультурних комунікацій, що сприятиме творчій праці в інших галузях навчального процесу, і зокрема в набутті професійних знань та досвіду у сфері туризму;
7.4)	навчитися користуватися набутими знання з міжкультурної комунікації при введенні ділових переговорів, зустрічах, презентаціях та у сфері трудових відносин; вміти толерантно ставитися до представників інших культур не дивлячись на їхні національні цінності, норми, правила та переконання.
7.5)	презентувати результати проведених досліджень в рамках міжкультурної комунікації у вигляді есе, презентацій, конспектів; опанувати вмінням проявляти увагу і толерантність до іншої (й інакшої) думки у процесі комунікації.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Міжнародний туризм як соціокультурний феномен.

Становлення сучасних форм розвитку міжнародного туризму в країнах світу. Міжкультурна комунікація як наука. Теоретичні основи міжкультурної комунікації. Становлення міжкультурної комунікації як науки. Сутність, об'єкт і предмет міжкультурної комунікації. Аспекти міжкультурної комунікації. Міжкультурна комунікація в системі наук. Основні категорії міжкультурної комунікації. Нація, народ, етнос. Національно-етнічна свідомість. Менталітет. Етос. Національний стереотип. Національно-культурний символ.

Тема 2. Світоглядні засади міжкультурних комунікацій.

Картина світу як віддзеркалення свідомості. Світогляд. Типи світогляду (світський, релігійний, квазірелігійний). Ціннісна картина світу. Концептуальна картина світу. Часова і просторова картини світу. Мовна картина світу. Чинники відмінностей між мовними і концептуальними картинами світу. Національні цінності. Мінливість ціннісних концептів. Розподіл часу в різних культурах. Сприйняття часу в різних культурах. Простір у різних культурах. Менталітет. Проблема гендеру. Практичні висновки з теорії Г. Хофстеде. Трансформація Золотого правила етики відповідно до світогляду.

Тема 3. Типи культур і міжкультурні стилі комунікації.

Основні типи культур. Типологія культур та міжкультурна комунікація. Типи культур за контекстною спрямованістю. Типи культур за спрямованістю мети діяльності. Типи культур за дистанцією влади. Типи культур за ставленням. Міжкультурні стилі комунікації. Єдність законів природи, мов і культур. Мова і ноосфера. Модель вивчення культурних цінностей Герта Хофстеде. Шість вимірів культури: дистанція влади, індивідуалізм колективізм, чоловіче /жіноче, ставлення до невизначеності, стратегічне мислення. Типове та особливе. Глобальні, локальні культури, контркультура. Субкультура, метакультура.

Тема 4. Вербальне і невербальне вираження національних особливостей.

Сутність вербальної комунікації. Звуковий аспект мови. Лексика і фразеологія. Слово як одиниця міжмовного зіставлення. Значення і смисл слова у міжкультурній комунікації. Значеннєвість як ціннісна ознака слова. Аспекти зіставлення лексики різних мов. Семантична відмінність слів у різних мовах. Лексична конотація в мовних культурах. Сутність лексичної конотації. Мовні конотації і порівняння. Конотації кольоропозначень. Конотації зоонімів. Конотації фітонімів. Внутрішня форма слова. Міжмовні омоніми. Безеквівалентна лексика і фоновізнання. Звертання. Інші способи мовного вираження національної специфіки.

Сутність, основні види і функції невербальної комунікації. Мовчання як форма комунікації. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації. Зовнішній вигляд і одяг. Мова тіла. Паралінгвальні засоби комунікації. Проксеміка.

Тема 5. Комунікативні перешкоди в туризмі та основні шляхи їх подолання.

Сприйняття, сформовані культурою та його перешкоди в міжкультурній комунікації: особисті сприйняття в рамках культури. Конфлікт «свого» і «чужого»: природний та соціоетнічний чинники. Сутність національних стереотипів. Соціокультурна природа стереотипу. Способи подолання ментальних стереотипів. Співвідношення слова і символу. Приклади мовних символів, які є спільними для різних народів. Сутність поняття «ділова комунікація». Ділова комунікація як знакова система культури. Ділова комунікація в контексті цільової ситуації. Міжкультурна диференціація: когнітивні константи і культурологічні моделі. Сутність поняття «культурний шок». Етнічні, расові та культурні стереотипи. Підходи до успішного міжкультурного спілкування. Поради для міжкультурного спілкування. Значення і смисл слова крізь призму міжкультурної комунікації. Особливості ділового етикету європейських країн. Особливості спілкування східних країн.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма						Заочна форма					
		усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1.	Міжнародний туризм як соціокультурний феномен.	18	2	4	-	-	12	-	-	-	-	-	-
2.	Світоглядні засади міжкультурних комунікацій	19	4	4	-	-	11	-	-	-	-	-	-
3.	Типи культур і міжкультурні стилі комунікації	19	4	4	-	-	11	-	-	-	-	-	-
4.	Вербальне і невербальне вираження національних особливостей	15	2	2	-	-	11	-	-	-	-	-	-
5.	Комунікативні перешкоди в міжнародному туризмі та основні шляхи їх подолання	19	4	4	-	-	11	-	-	-	-	-	-
	Усього годин	90	16	18	-	-	56	-	-	-	-	-	-

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдові презентації.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліцопитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове(у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ;
- 5) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену. Структура екзаменаційного білету включає три теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Алдошина М.В., Брусильцева Г.М. Кроскультурні комунікації в галузі туризму в умовах глобалізації. *Бизнес Інформ.* 2014. № 3. С. 197–202.
1. Божидарник Т. Міжнародний туризм: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 312 с.
2. Загороднова В.Ф. Основи міжкультурної комунікації: навчальний посібник. Бердянськ: БДПУ, 2018. 314 с.
3. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 288 с.
4. Міжкультурні комунікації: електронний курс для здобувачів вищої освіти за початковим рівнем (короткий цикл) вищої освіти за спеціальністю 242 «Туризм» / О.В. Шебаніна, С.І. Тищенко, В.П. Клочан та ін. Миколаїв: МНАУ, 2021. URL: <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=2541>.
5. Писаревський І.М. Професійно-комунікативна компетентність (в туризмі): підручник. Харків: ХНАМГ, 2010. 230 с.
6. Панченко (Гермасій) В.Л. Особливості міжкультурних комунікацій: елементи, етапи, стратегії розвитку. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497>.
7. Чорна Л.В. Міжкультурна комунікація в туризмі: професійно-прикладний аспект. *Карпатський край.* 2018. № 1–2 (10–11). С. 137–143.

7.2. Допоміжні джерела

1. Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації. URL: <http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidot.com/slovnuk>.
2. Кобзар Н.В. Роль міжкультурної комунікації в підготовці менеджерів туризму. *Вісник Луганського національного Університету ім. Тараса Шевченка. Серія «Педагогічні науки».* 2011. № 14 (225). Ч. I. С. 48–53.
3. Свентицька Н.В. Міжкультурна комунікація як інтегративний компонент туристичної освіти. *Вісник Луганського національного університету ім. Т.Г. Шевченка.* 2012. № 4 (239). Ч. II. С. 35–40.

8. Інформаційні ресурси

1. Книжкова палата України імені Івана Федорова // <http://www.ukrbook.net/>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання // www.nbuv.gov.ua/
3. Національна історична бібліотека України: // <http://www.dibu.kiev.ua/>
4. Національна парламентська бібліотека України // <http://www.nplu.org/>
5. <http://gumer.infohttp://pidruchniki.ws>
6. <http://dozkontrol.ucoz.ua>